

10. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 6 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

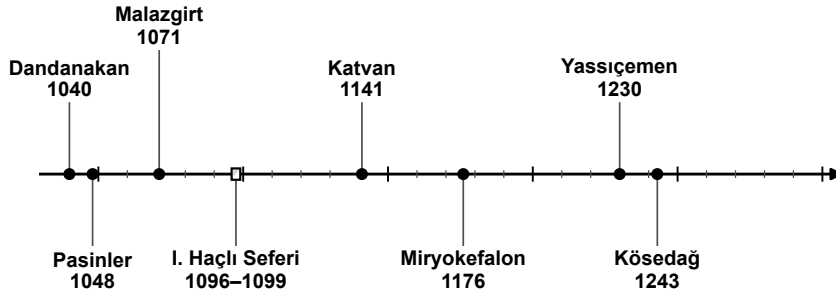
Açıklama: Bu sınav 6 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.10.1.1 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkileri
- TAR.10.1.2 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme

1.

15 puan

Ömer, 1040-1299 yılları arasındaki bazı önemli askerî mücadeleleri aşağıdaki zaman çizelgesinde göstermiştir.

a) Çizelgedeki mücadelelerden Selçukluların doğrudan Bizans ordusuyla yaptığı üç savaşı yazınız. (3 p)

b) Bu üç savaşı, Anadolu'nun Türk yurdu hâline gelmesine katkıları bakımından karşılaştırınız. (12 p)

2.

15 puan

Aşağıda iki tarihçinin Yassıçemen (1230) ve Köseadağ (1243) savaşları hakkındaki görüşleri verilmiştir. Görüşler bu soru için yazılmış kurgusal görüşlerdir.

1. tarihçi: “Yassıçemen büyük bir zaferdir; Türkiye Selçukluları doğudaki rakiplerini yenerek güçlerinin zirvesine ulaşmıştır.”

2. tarihçi: “Yassıçemen zaferi, Türkiye Selçukluları ile Moğollar arasındaki tampon gücü ortadan kaldırarak Köseadağ yenilgisine giden yolu açmıştır.”

a) Yassıçemen ve Köseadağ savaşlarını, sonuçlarının Türkiye Selçuklu Devleti'ne etkisi bakımından karşılaştırınız.

(8 p)

b) İkinci tarihçinin görüşünü, iki savaş arasındaki neden-sonuç ilişkisini kullanarak açıklayınız. (7 p)

3.

20 puan

Meriç ve Aybuke, 1040–1299 arasının en önemli dönüm noktasını tartışıyor.

Meriç: “Dandanakan olmasaydı ne Büyük Selçuklu Devleti kurulurdu ne de Malazgirt yapıldı. Bu yüzden asıl dönüm noktası Dandanakan'dır.”

Aybuke: “Dandanakan bir devlet kurdu ama Malazgirt bir yurt açtı. Anadolu'daki Türk varlığının başlangıcı Malazgirt'tir.”

a) Dandanakan ve Malazgirt savaşlarını, Türk tarihinin seyrine etkileri bakımından bir benzerlik ve bir farklılık yazarak karşılaştırınız.

(7 p)

b) Köseadağ Savaşı'nı da değerlendirmeye katarak üç savaştan birini “en önemli dönüm noktası” olarak seçiniz. Seçiminizi öteki iki savaşla karşılaştırarak gerekçelendiriniz.

(13 p)

4.

10 puan

Hilal, Orta Asya Türk devletleri ile Büyük Selçuklu Devleti'nin yönetim ve ordu yapısını karşılaştırmak için aşağıdaki şemayı hazırlamıştır.

a) Şemadan bir süreklilik örneği yazınız.

(4 p)

b) Şemadan bir değişim örneği yazınız ve bu değişimin kaynağını yorumlayınız.

(6 p)

5.

20 puan

Selçuklularda sultanın oğulları (melikler) eyaletlere yönetici olarak gönderilir, yanlarına onları yetiştirmek ve yönetimde yardımcı olmak için deneyimli bir devlet adamı (atabey) verilirdi. Aşağıda iki tarihçinin bu uygulama hakkındaki kurgusal görüşleri verilmiştir.

1. tarihçi: “Atabeylik, şehzadelerin ülke yönetiminde yetiştirilmesi biçimindeki eski Türk geleneğinin Selçuklulardaki devamıdır.”

2. tarihçi: “Atabeylik, merkezin zayıfladığı dönemlerde devletin parçalanmasını hızlandırmıştır.”

a) Birinci tarihçinin görüşünü süreklilik kavramıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

(7 p)

b) İkinci tarihçinin görüşünü bir tarihî gelişmeyle destekleyiniz.

(6 p)

c) İki görüşü birlikte değerlendirerek atabeylik uygulamasının devlet yönetimine etkisi hakkındaki yorumunuzu yazınız.

(7 p)

6.

20 puan

Büyük Selçuklu veziri Nizamülmülk, Sultan Melikşah'a devlet yönetimi hakkında öğütler içeren Siyasetname'yi sundu. Ayrıca Bağdat başta olmak üzere birçok şehirde Nizamiye medreselerini açtırdı. Bu medreselerin giderleri vakıf gelirleriyle karşılanıyor, mezunlarının bir bölümü devlet hizmetinde görev alıyordu.

- a) Nizamiye medreselerinin açılmasını, Selçuklu devlet teşkilatının ihtiyaçlarıyla ilişkilendirerek yorumlayınız.

(8 p)

- b) Ömer, "Selçuklular İslam ve İran devlet geleneklerini benimseyince Orta Asya Türk geleneklerini tamamen bırakmıştır." demiştir. Bu iddiayı en az iki kanıtla değerlendiriniz.

(12 p)